

dr. Kegye Adél

Útmutató az iskolai ügyek intézéséhez

jogi 1x1 szülőknek az iskoláról

Tartalom

1. fejezet	Ki kicsoda a magyar köznevelésben?.....	2
2. fejezet	Jogi alapok	4
	<i>Írjuk le, adjuk be, érzéztessük!</i>	4
	<i>Hogyan írjunk panaszt, fellebbezést?</i>	4
	<i>Mi történik az írásban beadott panasszal, kérelemmel?</i>	5
	<i>Mit kell tartalmaznia egy határozatnak?</i>	5
	<i>Ha nem vagy nem megfelelő formában kapunk választ...</i>	6
	<i>Mennyit várjunk a válaszra?</i>	6
	<i>Ki a felettes szerv, kihez forduljunk?</i>	6
	<i>Meghatalmazás</i>	7
	<i>Jegyzőkönyv</i>	8
3. fejezet	Beiratkozás és átiratkozás	9
	<i>Honnan tudhatod meg, hogy melyik a körzeti iskolád?</i>	9
	<i>Hogyan válassz iskolát?</i>	9
	<i>A nem körzeti iskola csak akkor tagadhatja meg a gyermeked felvételét, ha</i>	10
	<i>Hogyan kell a beiratkozást intézni?</i>	10
	<i>A beiratkozás időpontja</i>	10
	<i>Átiratkozás</i>	11
	<i>Ha az iskola elutasítja a felvételi kérelmet:</i>	11
4. fejezet	Iskolaérettség és tanulási képesség vizsgálata	12
	<i>Az iskolaérettség vizsgálata</i>	12
	<i>BTMN, SNI fogalma</i>	12
	<i>A szakértői vizsgálat</i>	13
5. fejezet	Tanulmányok értékelése	16
6. fejezet	Magántanulói státusz	18
	<i>Hogyan lesz valaki magántanuló?</i>	18
	<i>Ki készíti fel a magántanulót az osztályozó vizsgákra?</i>	19
7. fejezet	Fegyelmi eljárás.....	20
	<i>Az egyeztetési eljárás</i>	21
	<i>A fegyelmi eljárás</i>	21
	<i>Ha nem értesz egyet a fegyelmi döntéssel...</i>	23
8. fejezet	Diszkrimináció	24
	<i>Hova fordulhatunk diszkrimináció esetén?</i>	25
9. fejezet	Bántalmazás az iskolában.....	27

1. fejezet Ki kicsoda a magyar köznevelésben?

Az óvoda és az iskola:

A szülők, tanulók közvetlen kapcsolatban kizárólag a nevelési-oktatási intézményekkel állnak, az óvodai és a tanulói jogviszony az óvodával, illetve az iskolával áll fenn. A tanulót érintő legfontosabb döntéseket az óvoda, illetve az iskola hozza meg. Ilyen döntések a felvételi kérelmek elbírálása, tanulmányok értékelése, a fegyelmi döntés, vagy például a gyermek szakértői vizsgálatának kezdeményezése.

Az iskolák legfontosabb adatait az Oktatási Hivatal által működtetett **KIR adatbázis** tartalmazza. Az adatbázisból letölthetők az iskolák alapító okiratai és működési engedélyei, megtudható, hogy ki az iskola fenntartója, milyen típusú oktatást nyújt, sőt, a KIR-ben a beiskolázási körzetek is kereshetők.

Az **intézménykereső** a következő linken érhető el:

https://www.oktatas.hu/hivatali_ugyek/kir_intezmenykereso

A fenntartó:

Az intézmények felett állnak a fenntartók. A fenntartók felelnek az alájuk tartozó óvodák, iskolák törvényes működéséért, meghatározzák azok költségvetését és egyéb működési feltételeit. A fenntartók tehát érdemben befolyásolják az oktatási intézményben folyó munkát, hiszen annak feltételeit ők biztosítják. Azt, hogy ki a fenntartó, az intézmények alapító okirata tartalmazza, ami többnyire letölthető az iskola/óvoda honlapjáról.

A fenntartó pontos ismerete elsősorban akkor lesz fontos, ha az óvoda vagy az iskola valamely döntésével nem értünk egyet, és szeretnénk, ha ezt a döntést a fenntartó felülvizsgálná.

A magyar oktatási rendszer 2013-as szervezeti reformja óta a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ átvette az önkormányzatoktól az iskolák fenntartói jogait. Az átalakítás nem érintette a már korábban is egyházi, alapítványi/egyesületi vagy nemzetiségi fenntartásban lévő iskolákat. Az átalakítás változatlanul hagyta a bölcsődéket és az óvodákat, továbbra is a helyi önkormányzatok a fenntartóik. 2017. január 1-jétől azonban az állami iskolák fenntartása átkerült a helyi (járási) szinten szerveződő **tankerületi központokhoz**, amelyek az oktatási központként működő Klebelsberg Központ irányítása alá tartoznak.

A kormányhivatalok:

Míg az intézmények felvételi, beiskolázási körzetét korábban az önkormányzatok jegyzője határozta meg, mára azonban ezt a feladatot a kormányhivatalok látják el. Minden megyében működik egy kormányhivatal, és minden megyei kormányhivatal több járási hivatalra tagolódik. Budapesten minden kerületnek saját hivatala van.

A kormányhivatalok azon túl, hogy felelősek a beiskolázási körzetek megállapításáért, egyben ún. törvényességi ellenőrzést is folytatnak oktatási ügyekben, azaz ellenőrizhetik, hogy jogszerűen működik-e az iskola. A kormányhivatalok fontos szerepet töltenek be a szakértői vizsgálatokkal kapcsolatban is, hiszen tőlük (a járási hivataluktól) kell kérni az elsőfokú szakértői vélemény felülvizsgálatát. Ugyancsak a kormányhivatalok szervezik meg az ún. független vizsgabizottság előtti vizsgákat is, ennek részleteiről alább lesz szó.

2. fejezet Jogi alapok

Írjuk le, adjuk be, érkeztessük!

Az iskolának, tankerületnek, kormányhivatalnak, más hatóságoknak **írásban adjunk be kérelmet, panaszt, fellebbezést**. Ennek több előnye is van. A legfontosabb, hogy így igazolható, hogy a panaszt mikor tettük, kinek tettük, és ami a legfontosabb, mi volt annak a pontos tartalma. Ahhoz, hogy mindezeket szükség esetén bizonyítani is tudjuk, kell, hogy legyen a beadott kérelemből (panaszból) egy saját példányunk is.

Az ügyintézéshez számos esetben jogszabályok teszik kötelezővé az írásbeli formát:

- Felvételi/átiratkozási kérelem
- Fellebbezés, kereset

Ezekben az esetekben tehát kötelező az írásbeli forma!

Tartsuk észben, hogy minden írásban beadott iratunkból mindig 2 példányt készítsünk, az egyiket tartsuk magunknál!

Ha **postai úton** adjuk be a kérelmet, akkor érdemes ajánlott vagy tértivevényes küldeményként feladni, hiszen így igazolni tudjuk ajánlott küldemény esetében, hogy azt mikor postáztuk, tértivevényes küldemény esetében pedig azt is, hogy azt a címzett mikor vette át.

Ha nem postán, hanem **személyesen adjuk át** az iratot, akkor is 2 példánnyal készüljünk, és a saját példányunkat az iskolában/tankerületnél, stb. érkeztessük. Az **érkeztetés** azt jelenti, hogy az irat átvevője a nálunk maradó példányon igazolja az irat átvételét, annak idejét, az átvevő személy nevét. Ezt iskola esetén tipikusan az igazgatói titkárságon tudjuk megtenni. Az érkeztetés általában úgy történik, hogy a nálunk maradó iratra rányomják az iskola bélyegzőjét, az átvevő pedig aláírásával igazolja az átvétel tényét és rákerül az iratra az átvétel pontos napja is.

Az ügyintézés **elektronikusan** is történhet. Ha e-mailben küldünk például egy panaszt az iskola igazgatójának, az e-mailben ragaszkodhatunk ahhoz, hogy az email megérkezését a címzett igazolja vissza.

Az iskola központi, valamint az igazgató email címe általában megtalálható az iskola honlapján. Ha elakadunk, nézzük meg a KIR adatbázisban!

Hogyan írjunk panaszt, fellebbezést?

Amennyiben úgy látod, hogy a gyermekedet sérelem érte, ami miatt panaszt szeretnél tenni, az alábbiakat tartsd észben:

1. *Kezdd az elején és legyél lényegre törő!*

A panasz, kérelem, vagy fellebbezés minden esetben azzal kezdődjön, hogy pontosan kinek az érdekében jársz el. Jelöld meg a tanuló alapvető adatait: születési helyét, idejét, anyja nevét és lakcímét. Tedd a panaszban egyértelművé, hogy mint törvényes képviselő (szülő, gyám) teszed a

panaszt vagy esetleg meghatalmazással jársz el. Utóbbi esetben a meghatalmazást csatolni kell. A panaszban legyen már az elején egyértelműen beazonosítható, hogy pontosan kivel szemben teszed a panaszt. Itt meg kell nevezni az iskolát, és ha van már valamilyen előzményi döntés, akkor annak keltét, átvételi idejét, ügyiratszámát.

2. *A kérelem*

A panasz legfontosabb része annak kifejtése, hogy milyen okból teszel panaszt, illetve hogy pontosan milyen tartalmú döntést vársz. Fellebbezés esetén például a másodfokú szervtől kérheted az elsőfokú döntés megváltoztatását, ebben az esetben meg kell jelölni, hogy pontosan milyen tartalommal változtassák meg a döntést.

3. *Kérelmed indokolása*

Sose felejtse el megindokolni a panaszodat, kérelmedet! Írj le minden fontos körülményt, ami téged igazol. Ha szükséges, javasold további bizonyítékok beszerzését, például tanúk meghallgatását.

4. *Mutasd meg a panaszt másnak is!*

Úgy fogalmazd meg a kérelmedet, hogy az egy teljesen kívülálló személy számára is érthető legyen! Érdemes ezért a panaszt megmutatnod egy olyan személynek is, aki nem ismeri az ügyet. Ezzel időt spórolhatsz meg, hiszen ha a panaszod hiányos vagy nem érthető, hiánypótlásra hívnak fel a kérelem érdemi vizsgálata előtt.

Mi történik az írásban beadott panasszal, kérelemmel?

Az iskola köteles írásban válaszolni, számos esetben határozatot hozni kérelmünk ügyében.

Mit kell tartalmaznia egy határozatnak?

- A döntést: (elutasító, helyt adó, felfüggesztő, megszüntető, stb.),
- A kérelem, panasz, illetve az ügy rövid leírását,
- A döntés indokolását,
- A jogorvoslati lehetőségekről való tájékoztatást (hány napon belül, hova lehet fordulni a döntéssel szemben).

Több piliscsabai roma gyermek szeretett volna átiratkozni a környékbeli általános iskolák valamelyikébe a helyi szegregált iskolából. Az átiratkozási kérelmet beadó gyerekek az iskoláktól elutasító választ kaptak, a döntést azonban nem indokolták számukra. A szülők az elutasító döntéssel szemben fellebbeztek a fenntartó tankerülethez, amely ugyancsak elutasító döntést hozott, érdemi indokolás nélkül. A tankerület döntésével szemben bírósági felülvizsgálatot kezdeményeztek a Budapest Környéki Közigazgatási és Munkaügyi Bíróságnál, amely

hatályon kívül helyezte az elutasító határozatokat és az iskolákat új eljárásra kötelezte.

Ha nem vagy nem megfelelő formában kapunk választ...

Ha az írásban beadott panaszunkra, kérelmünkre egyáltalán nem érkezik válasz, vagy nem hoznak határozatot, vagy a határozat nem tartalmazza a kötelező részeket, akkor tekintsük úgy, mintha kérelmünket elutasították volna és forduljunk jogorvoslással a felettes szervhez (fenntartóhoz)!

Mennyit várjunk a válaszra?

Az iskola 15 napon belül köteles választ, tájékoztatást adni a tanuló személyét, illetve tanulmányait érintő kérdésekről.

Ki a felettes szerv, kihez forduljunk?

Ha az iskola igazgatójához intéztük kérelmünket, panaszunkat, akkor döntése vagy annak hiánya miatt a fenntartó tankerületi központhoz forduljunk! Egyházi iskola esetében a fenntartó egyház képviselőjéhez, alapítványi iskola esetében az alapítvány elnökéhez.

Ha bizonytalanok vagyunk, hogy ki a fenntartó, illetve ki a képviselője, és hogyan lehet elérni, nézzük meg az intézmény alapító okiratát. Az alapító okirat általában letölthető az intézmény honlapjáról. Ha mégsem találjuk, akkor keressük meg az Oktatási Hivatal KIR adatbázisában.

Mikor fordulhatunk bírósághoz?

A fenntartó döntése vagy annak hiánya miatt bírósághoz fordulhatunk a másodfokú (fenntartói) döntés közlésétől számított 15 napon belül. A fenntartói határozatnak tartalmaznia kell a jogorvoslatról való tájékoztatást.

A bírósági felülvizsgálathoz ún. **keresetlevelet kell benyújtani** a fenntartóhoz 3 példányban, de az ügyben illetékes közigazgatási bíróságnak címezve. Ha a határozat nem tartalmazná, hogy melyik közigazgatási bíróság jár el az ügyben, könnyen utána nézhetünk a www.birosag.hu oldalon a következő linken:

<http://birosag.hu/ugyfelkapcsolati-portal/illeteksegkereso>

A keresetlevélben tüntessük fel, hogy mely okból nem értünk egyet a fenntartó döntésével. Fontos belefoglalni a keresetlevélbe azt is, hogy mit kérünk a bíróságtól. Kérhetjük, hogy a fenntartó döntését változtassa meg, ebben az esetben elő kell adjuk, hogy milyen tartalommal. Kérhetjük, hogy a bíróság semmisítse meg a fenntartó döntését (például fegyelmi döntés esetében), vagy hogy a fenntartót vagy az iskolát utasítsa új eljárásra (például akkor, ha az iskolai átiratkozást megtiltó döntését az iskola nem indokolta meg).

A közigazgatási perek menetéről részletes tájékoztatást kaphatunk az alábbi linken:

https://ugyintezes.magyarorszag.hu/ugyek/410006/420015/430001/Specialis_polgari_peres_eljarasok20091202.html?ugy=kzgperuj.html

Mikor lesz szükségünk ügyvédre?

A fenntartói határozat bírósági felülvizsgálata miatt indult perben nem kötelező a jogi képviselet, ügyvédre akkor lesz mindenképpen szükségünk, ha a bíróság döntésével szemben a Kúriához fordulunk.

Ingyenes jogi segítséget kérhetünk a kormányhivatalok járási hivatalainál. Peres ügyekben úgynevezett pártfogó ügyvédet kaphat mindenki, akinek díját az állam viseli, amennyiben megfelel az alábbi feltételek közül valamelyiknek:

- családjában olyan gyermeket gondoz, aki rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesül,
- közgyógyellátásban részesül,
- aktív korúak ellátására jogosult (rendszeres szociális segély, foglalkoztatást helyettesítő támogatás), vagy aktív korúak ellátásában részesülő közeli hozzátartozójával él közös háztartásban,
- átmeneti szállást igénybe vevő hajléktalan,
- menekült, vagy menekültügyi eljárásban vesz részt.

A fentiekén túl annak is jár az ingyenes pártfogó ügyvéd, akinek a családjában az egy főre eső havi nettó jövedelem nem haladja meg az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegét (2017-ben 28.500 forintot).

Az ingyenes jogi segítségnyújtás igénybevételének további feltételeiről az alábbi linken tájékozódhat:

<http://www.kormanyhivatal.hu/download/c/64/53000/Jogi%20Seg%C3%ADts%C3%A9gny%C3%BAjt%C3%A1s.pdf>

Meghatalmazás

A gyermeket 18 éves koráig szülője, gyámja, azaz törvényes képviselője képviseli. A tanulónak joga van hozzá, hogy személyesen vagy képviselői útján részt vegyen az érdekeit érintő döntések meghozatalában.

A törvényes képviselő maga is meghatalmazhat más személyt, hogy helyette eljárjon. Jogszabály kifejezetten lehetővé teszi például, hogy fegyelmi eljárásnál a tanuló vagy szülője meghatalmazzon valakit, hogy érdekeit képviselje. A meghatalmazás nem csupán ügyvédnek szólhat. Minden egyéb esetben is joga van a szülőnek, hogy meghatalmazottal járjon el az óvodával, iskolával, vagy a fenntartóval szembeni ügyekben, amit a közigazgatási eljárásról szóló törvény tesz lehetővé.

A meghatalmazott bárki lehet, a szülő barátja, családtagja, a gyermeket támogató/ismerő segítő, mint például mentor, tanodás vagy korrepetáló tanár. A meghatalmazott sok esetben pusztá

jelenlétével erőt, bátorítást ad a szülőnek, jártasságával, ismereteivel hozzásegítheti a tanulót vagy szülőjét érdekei, jogai érvényesítéséhez.

A meghatalmazást írásba kell foglalni, abból ki kell tűnnie, hogy ki a meghatalmazó, ki a meghatalmazott, a meghatalmazás milyen ügyre és milyen időszakra szól. A meghatalmazást két tanúval is alá kell íratni, akik igazolják, hogy a meghatalmazást a felek előttük írták alá.

Előfordulhat, hogy az intézmény nem fogadja el a meghatalmazást arra hivatkozva, hogy csak fegyelmi ügyekben lehet meghatalmazottat bevonni a köznevelési törvény végrehajtási rendelete alapján. Amennyiben ez történik, a meghatalmazott eljárásának kizárásáról az intézménynek írásban kell döntést hoznia, vagy jegyzőkönyvbe kell foglalnia azt.

Jegyzőkönyv

Jegyzőkönyvet kell készíteni minden olyan esetben, amikor azt jogszabály előírja, illetve akkor is, ha a nevelőtestület intézmény működésére, a gyermekekre, a tanulókra vagy a nevelő-oktató munkára vonatkozó kérdésben határoz (dönt, véleményez, javaslatot tesz). Az intézmény vezetője rendkívüli esetekben is elrendelheti jegyzőkönyv felvételét.

A jegyzőkönyvnek tartalmaznia kell elkészítésének helyét, idejét, a jelenlévők felsorolását, az ügy megjelölését, az ügyre vonatkozó lényeges megállapításokat, így különösen az elhangzott nyilatkozatokat, a meghozott döntéseket, továbbá a jegyzőkönyv készítőjének az aláírását. A jegyzőkönyvet a jegyzőkönyv készítője, továbbá az eljárás során végig jelen lévő alkalmazott írja alá.

Jegyzőkönyv felvételét a szülő minden, a gyermekét érintő megbeszélésről kérheti. A jegyzőkönyv nem csak azért fontos, mert igazolja a megbeszélés tényét, helyét idejét, de az a szülő kérésére akár szó szerint is tartalmazhatja az elhangzottakat.

Ha gyermekünket ért bármilyen sérelem miatt felmerül a későbbi jogérvényesítés lehetősége, mindenképpen ragaszkodjunk ahhoz, hogy az igazgatóval, fenntartóval, stb. e tárgyban folytatott megbeszélésekről készüljön jegyzőkönyv. Ugyancsak ragaszkodjunk jegyzőkönyv felvételéhez akkor is, ha az intézmény szóban tájékoztat minket valamilyen fontos döntésről, mint például a felvételi kérelem elutasítása, a gyermek „eltanácsolása”, büntetés kiszabása vagy más, gyermekünket hátrányosan érintő döntés.

A témával kapcsolatos fontosabb jogszabályok:

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény (Nkt.):

- köznevelés rendszerében hozott döntésekkel kapcsolatos szabályok: 37. §- 39. §

A nevelési-oktató intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet:

- a gyermekkel, tanulóval kapcsolatos döntések meghozatalára vonatkozó eljárási szabályok: 83. §

3. fejezet Beiratkozás és átiratkozás

A szülők szabadon választhatják meg, hogy melyik iskolába szeretnék járatni gyermeküket. A szabad iskolaválasztáshoz való jog minden szülőt megillet. A gyakorlatban ehhez képest a hátrányos helyzetű családok iskolaválasztási lehetőségeit anyagi és egyéb körülmények is korlátozzák, így valójában az iskolaválasztás szabadsága nem érvényesül minden család esetében egyformán.

A szabad iskolaválasztáshoz való jog alapján választhatod a lakóhelyed szerinti körzetes, azaz kötelező felvételt biztosító iskolát, vagy körzeten kívüli intézményt is.

Honnan tudhatod meg, hogy melyik a körzetes iskolád?

A körzetes iskolát a tanuló lakóhelye vagy tartózkodási helye határozza meg. Minden utcához tartozik egy olyan iskola, ami a felvételt nem tagadhatja meg. Bizonyos esetekben a beiskolázási körzet egy egész települést lefed, ilyen esetben az adott települési lakcímmel rendelkező tanulók felvételét nem tagadhatja meg az iskola.

A körzetes iskoláról tájékoztatást kaphatsz

- az önkormányzat jegyzőjétől,
- a helyi tankerületi központtól,
- vagy kikeresheted az Oktatási Hivatal honlapján ezen a linken:
https://dari.oktatas.hu/index.php?id=kir_korzet_pub

Hogyan válassz iskolát?

- Az iskolaválasztás elsődleges szempontja az legyen, hogy az iskola biztosítsa gyermeked képességeinek fejlődését, a sikeres továbbtanulás lehetőségét és legyen megfelelő az érdeklődési körének. Az iskola tanulóinak eredményességéről és a továbbtanulási mutatókról az Oktatási Hivatal honlapján tájékozódhatsz, ezen a linken:
<https://www.kir.hu/okmfit/kereso.aspx?t=t>
- Ha olyan iskolát választasz gyermekednek, ahol a különböző családi háttérű és képességű gyerekek egyes osztályokban (integráltan) tanulnak, akkor jobb esélye lesz a továbbtanulásra és sokféle barátot tud szerezni az iskolában. A gyerekek sokat tanulnak egymástól!
- Ha a gyermeked sajátos nevelési igényű (SNI), vagy beilleszkedési, magatartási zavara van (BTMN), akkor nem minden iskola jogosult az ellátására. Az iskola alapító okirata tartalmazza, hogy elláthatja-e a gyermekedet. Az alapító okirat az iskola honlapjáról letölthető.

A nem körzetes iskola csak akkor tagadhatja meg a gyermeked felvételét, ha
- **nincs férőhely** (tájékoztatást kérhetsz, hogy maximálisan hány gyereket vehet fel az iskola és mekkora a tényleges tanulólétszámról évfolyamonként)

- gyermeked sajátos nevelési igényű vagy beilleszkedési, magatartás problémája van és az iskola **nem jogosult** az ellátására az alapító okirata alapján.

- **az általános iskolában felvételi vizsga – semmilyen indokkal – nem szervezhető.** Azonban vannak iskolák, ahol az átlagostól eltérő tantervű az oktatás, például: német két tanítási nyelvű iskolában **képesség felmérést tarthatnak**; sport- és művészeti emelt szintű oktatás esetében az iskola pedagógiai programja szerint alkalmassági vizsgát szervezhetnek; vallásos iskolák esetében pedig a felvétel előfeltételeként kiköthetik valamely vallás, világnézet elfogadását, és ezt felvételi eljárás keretében vizsgálhatják. Ezeket le lehet ellenőrizni az iskola honlapján található pedagógiai program megtekintésével.

A beiratkozáskor a körzeten kívülről jelentkezők közül a hátrányos helyzetű gyerekeket előnyben kell részesíteni.

Hogyan kell a beiratkozást intézni?

- Érdemes meglátogatni az iskolák által meghirdetett előkészítő vagy iskola-kószolgotó foglalkozásokat, amelyek sokszor már októberben megkezdődnek. Sok iskolában a körzeten kívülről jelentkező gyerekek közül előnyt élveznek azok, akik részt vettek az iskolai előkészítőn.
- **Beiratkozási vagy átíratkozási kérelmedet minden esetben írásban nyújtsd be,** vagy az iskola honlapján elérhető nyomtatványon, vagy kézzel írva, a szükséges mellékleteket csatolva!
- Kérelmedet az iskola **köteles elbírálni,** és írásban tájékoztatni döntéséről. Ha az iskola elutasítja a felvételi kérelmedet, **döntését köteles megindokolni és tájékoztatni a jogorvoslat (fellebbezés) lehetőségéről.**
- Ha a döntéssel nem értesz egyet, 15 napon belül fellebbezhetsz a fenntartónál.

A beiratkozás időpontja

Az állami iskolák esetében a beiratkozási napokat minden évben központilag határozzák meg, ennek időpontját az állami fenntartó honlapján megtalálhatod. A rendes beiratkozási idő minden évben április elejére- közepére esik.

Egyházi, alapítványi, nemzetiségi iskolákba általában az állami iskolákhoz képest hetekkel korábban, március közepén kell beiratkozni, a beiratkozás pontos időpontjáról az iskolától lehet tájékoztatást kérni (telefonon, a honlapon, személyesen).

A központi beiratkozási időszakon kívül is beíráthatod gyermekedet a választott iskolába, nem körzetes iskolánál azonban könnyen előfordulhat, hogy férőhely hiánya miatt nem fogják tudni felvenni gyermekedet. Még a körzetes iskolák esetében is megtörténhet, hogy nincs hely. Ebben az esetben a kormányhivatal járási hivatalától kell kérni másik kötelező felvételt biztosító iskola kijelölését.

Átiratkozás

Iskolaváltás esetén többnyire a beiratkozással kapcsolatos szabályok érvényesek. Ha gyermekedet a körzetes iskolába szeretnéd átíratni, a felvételét nem tagadhatják meg.

A beiratkozáshoz az alábbi dokumentumokra lesz szükséged:

- a gyermek nevére kiállított személyi azonosító és lakcímet igazoló hatósági igazolvány;
- iskolába lépéshez szükséges fejlettség elérését tanúsító igazolás eredeti példánya.

Előfordulhat, hogy az iskola kéri még az alábbi dokumentumokat:

- gyermek születési anyakönyvi kivonatát
- TAJ kártyáját;
- szülő személyi igazolványát és lakcímkártyáját.

Az iskola igazgatója írásban dönt a felvételi kérelemről.

Ha az iskola elutasítja a felvételi kérelmet:

Ha az iskola szerinted nem jogos indok alapján (lásd fenti szempontok) utasítja el a felvételi kérelmeteket, fellebbezés nyújthatsz be a fenntartóhoz a **kézhezvételtől számított 15 napon belül**.

A fellebbezés intézésével kapcsolatos főbb tudnivalókat a 2. fejezet tartalmazza.

A témával kapcsolatos fontosabb jogszabályok:

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény (Nkt.):

- Az óvodai felvétel, a tanulói jogviszony és a kollégiumi tagsági viszony keletkezése és megszűnése: 40. §-52. §

A nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet:

- Az óvodai felvétel, óvodai jogviszony létesítése: 20.§
- A tankötelezettség teljesítésének megkezdése, az általános iskolai, alapfokú művészeti iskolai felvétel, a tanulói jogviszony keletkezése: 22. §-23. §

4. fejezet Iskolaérettség és tanulási képesség vizsgálata

Azok a gyermekek, akik tanulási nehézségekkel rendelkeznek vagy fogyatékossgal élnek, meg kell hogy kapják a fejlesztéshez szükséges segítséget. A magyar közoktatás jelenleg nem tekinthető teljes mértékben inkluzívnak, azaz befogadónak, hiszen a normál tantervű oktatáson kívül speciális tanrendű, ún. gyógypedagógiai intézményekben is folyik nevelés-oktatás. Itt az olyan sajátos nevelési igényű gyerekeket oktatják, akik a felmérésük alapján kiállított szakértői vélemény szerint szegregáltak, azaz külön oktatandók. Ez azt jelenti, hogy a korábban „kisegítőnek” nevezett gyógypedagógiai óvodákban és iskolákban a magyar törvények alapján jogszerűen különítik el a gyerekeket, ha náluk fogyatékossgot diagnosztizáltak.

Évtizedek óta súlyos problémát jelent ugyanakkor **az indokolatlan fogyatékossgá nyilvánítás**. Sokszor ugyanis olyan gyerekeket is a speciális oktatásba (korábban kisegítőbe) irányítanak, akik valós képességeik alapján normál tantervű oktatásban kellene tanuljanak. Ez a jelenség a roma, illetve a hátrányos helyzetű gyerekeket érinti, és egyik eszköze annak, hogy őket többségi (nem roma) társaiktól jogellenesen elkülönítsék

Az iskolaérettség vizsgálata

A gyermek akkor kezdheti meg az iskolát, ha iskolaérettnek nyilvánítják. Az iskolaérettségről igazolást a gyermek óvodája állít ki. Az óvoda úgyis dönthet, hogy a gyermek egy évvel később kezdje meg az iskolát, feltéve, hogy a hatodik életévét augusztus 31-ig betölti.

Az óvoda a gyermek szakértői vizsgálatát kezdeményezheti:

- ha a gyerek iskolába lépéshez szükséges érettsége nem egyértelmű;
- ha a gyermek nem járt óvodába,
- ha a szülő nem ért egyet az óvoda által kiállított iskolaérettségi igazolással.

Szülőként te is kezdeményezheted gyermeked szakértői bizottsági vizsgálatát.

BTMN, SNI fogalma

A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő (BTMN) gyermek, tanuló: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottan jelentősen alulteljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek.

Sajátos nevelési igényű (SNI) gyermek, tanuló: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi, értelmi

vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd.

A sajátos nevelési igényű gyermeknek, tanulónak joga, hogy **különleges bánásmód** keretében állapotának megfelelő pedagógiai, gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai ellátásban részesüljön. A gyermeknek ezt az igényét minden esetben és kizárólag a szakértői bizottság állapítja meg vagy zárja ki. A szakértői bizottság a gyermekről készített szakértői véleményben javaslatot tesz a különleges bánásmódnak megfelelő ellátásra, az ellátás módjára, formájára és helyére.

A szakértői vizsgálat

Ha gyermekednél felmerül, hogy sajátos nevelési igényű (SNI), tanulási nehézsége, vagy magatartási, beilleszkedési problémája van, akkor komplex pszichológiai (szakértői) vizsgálatot kérhetsz ennek kiderítésére. Az óvoda vagy az iskola is kezdeményezheti a szakértői vizsgálatot, de csak a te beleegyezéseddel.

A vizsgálat célja, hogy meghatározza, milyen fejlesztésre van szüksége gyermekednek, és hogy melyek azok az óvodák vagy iskolák, amelyek a legmegfelelőbbek számára.

A vizsgálat után a szakértői bizottság javaslatot tesz arra, hogy gyermekedet integráltan vagy szegregáltan lássák el az óvodában vagy az iskolában. Az integrált ellátás azt jelenti, hogy gyermeked normál tantervű intézményben a többiekkel együtt járhat óvodába, iskolába. A szegregált ellátás azt jelenti, hogy csak speciális (gyógypedagógiai) intézménybe vagy osztályba járhat.

Ha nem értesz egyet a szakértői véleménnyel, vagy a kijelölt intézménnyel, akkor **15 napon belül kérheted annak felülvizsgálatát a járási hivatalnál**. A felülvizsgálat során gyermekedet újra megvizsgálja a szakértői bizottság.

Melyik szakértői bizottság vizsgál?

1. Tankerületi szakértői bizottság (korábbi nevelési tanácsadó): ha nem SNI, hanem csak BTMN gyanú áll fenn, illetve iskolaérettségi vizsgálat esetén
2. Megyei szakértői bizottság: 3 év alatti gyermek, SNI gyanú esetén, SNI felülvizsgálat, SNI-hez kapcsolódó szociális juttatásokhoz igazolás (emelt összegű családi pótlék)
3. Országos szakértői bizottság: a mozgásszervi, érzékszervi (a látási, a hallási) fogyatékoság esetén.

Ki kérheti a szakértői vizsgálatot?

1. a szülő
2. a szülő egyetértésével az iskola, óvoda, bölcsőde
3. gyámhatóság, gyermekjóléti szolgálat

Bár a szakértői vizsgálatához minden esetben a jóváhagyásod kell, indokolt esetben a **gyermek, érdekében a járási hivatal is kötelezhet a vizsgálatra.**

A szakértői vizsgálat a gyermek életkorának megfelelő módszerekkel történik. A vizsgálaton mindvégig jelen lehetsz! A vizsgálatot követően a bizottság egy tagja köteles részletes szóbeli tájékoztatást nyújtani a gyermeked vizsgálata során szerzett tapasztalatokról.

A vizsgálat megállapításait a szakértői vélemény tartalmazza. Ennek részei:

- **diagnózis:** SNI vagy btm meghatározása,
- javaslat a gyermek **integrált vagy szegregált oktatására,**
- **javaslat az óvodára, iskolára,** beiratkozás időpontjának meghatározására,
- **fejlesztési javaslat:** A szakértői vélemény meghatározza, hogy gyermekednek hol és milyen típusú rehabilitációs célú, fejlesztő foglalkozásra, terápiás eljárásra van szüksége, heti hány órában és milyen szakképzettségű pedagógussal.
- tanulásszervezési, módszertani, pedagógiai javaslatok.

A szakértői vélemény javaslatot tesz a gyermeket ellátó óvodára vagy iskolásra. A kijelölt intézményt a jegyző által szolgáltatott **intézményi listáról a szülő választja ki.** A szakértői bizottság a szakértői véleményben azt az iskolát köteles kijelölni, amelyet a jegyzői listából a szülő választott. A gyakorlat ezzel szemben azt mutatja, hogy nagyon kevés vagy egyáltalán nincs elérhető intézmény, így sérül a szülők iskolaválasztási szabadsága.

A járási hivatalhoz kell panaszt benyújtani, amennyiben

- a kijelölt intézmény megtagadja a gyermek felvételét,
- ha a kijelölt iskolában nem biztosítják a szakértői véleményben foglalt fejlesztést, egyéb feltételeket.

Ugyancsak a járási hivatalnál kezdeményezhető a szakértői vélemény felülvizsgálata, amennyiben a szülő a szakértői véleményben foglaltakkal nem ért egyet, a szakértői vélemény kézhezvételét követő 15 napon belül.

A szakértői véleményt rendszeresen **felül kell vizsgálni,** ennek pontos idejét a szakértői vélemény tartalmazza. Az első szakértői véleményt követően 1 évvel, majd rendszerint 2 évenként kell a

gyermeket ismét megvizsgálni. A köztes időben is kezdeményezhető a felülvizsgálat, ez az ún. **rendkívüli felülvizsgálat**. Erre a javaslatot teheti a gyermeket ellátó óvoda, az iskola, de a szülő is.

A témával kapcsolatos fontosabb jogszabályok:

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény (Nkt.):

- SNI, BTMN, különleges bánásmód alapfogalmai: 4. §
- A gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai nevelési-oktatási intézményekről: 15. §
- Az SNI és a BTMN gyermekeket megillető rehabilitációs foglalkozásokról: 27. § (7)-(8)
- Az SNI és a BTMN gyermekek nevelése, oktatása: 47. §

A pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről szóló 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet:

- A gyógypedagógiai tanácsadás, korai fejlesztés és gondozás: 4-5. §
- A szakértői bizottsági tevékenység (illetékesség, vizsgálat, jogorvoslati lehetőségek): 7-23. §
- A sajátos nevelési igényű, a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézség megállapításával összefüggő eljárás során alkalmazott eljárási szabályok: 40. §

5. fejezet Tanulmányok értékelése

A tanárok nagyfokú szabadsággal rendelkeznek a tanulók értékelésében, az osztályozásban. Ez azonban nem korlátlan!

Minden szülőnek joga van tájékoztatást kapni gyermeke tanulmányairól, arról is, hogy pontosan mire kapott osztályzatot.

Az iskola saját maga szabályozhatja a szülők tájékoztatásának módját, a számonkérés módját és gyakoriságát, hogy pontosan milyen átlagtól kerekítik felfelé az osztályzatot vagy hogy a házi feladat hiánya miatt lehet-e elégtelent adni.

Csak két esetben lehet vitatni az osztályzatokat:

- Ha a pedagógus jogszabályba ütköző módon osztályozott (pl. ha diszkriminatív (megkülönböztető) volt az osztályzat, rosszabb jegyet adott, mint a többi tanulónak ugyanolyan teljesítményre, például a gyermek származása miatt)
- A másik eset, ha a pedagógus úgy osztályozott, hogy az sérti az iskola belső szabályzatát (pl. ha az iskola belső szabályzata szerint 4,51-es átlagtól felfelé kellene kerekíteni a jegyet, ő mégis 4-est adott).

Ilyen esetekben az osztályozást követő 15 napon belül lehet a fenntartóhoz fordulni.

Amennyiben az év végi osztályzat lényegesen rosszabb a tanítási év közben adott érdemjegyek átlagától, a nevelőtestület felhívja az érdekelt pedagógust, hogy adjon tájékoztatást ennek okáról és indokolt esetben változtassa meg döntését. Ha a pedagógus nem változtatja meg döntését, és a nevelőtestület ezzel nem ért egyet, az év végi osztályzatot az évközi érdemjegyek alapján módosítani kell.

Egy édesanya az Alapvető Jogok Biztosához fordult azzal a panasszal, hogy 5. osztályos gyermekét évvégén az iskola öt tantárgyból évisméltésre kötelezte, javítóvizsga letételére pedig nem volt lehetősége. Az édesanya szerint mindössze egy tárgyból – testnevelésből – volt indokolt a bukás, a többi tárgyból ugyanis 2 egész feletti volt a gyermek átlaga. Az édesanya sérelmezte azt is, hogy az elégtelen jegyek jelentős részét gyermeke felszerelésihiány és házi feladatok hiánya miatt kapta. Az ombudsmani vizsgálat megállapította, hogy az iskola nem megfelelően járt el, mert a tanuló felkészültsége és tudásának értékelése nem fejezheti ki a tanulói magatartás értékelését. A jogszabályok tehát

nem tiltják, hogy a pedagógus érdemjeggyel értékelje például a házi feladatot vagy az el nem készített házi feladatot, de azt az iskola pedagógiai programjában kell szabályoznia.

Rossz magatartás miatt nem kaphat a tanuló 1-est vagy rosszabb jegyet egyik tárgyból sem. A tanuló **magatartását kizárólag a magatartás jegyben lehet értékelni.** (Pl. a kémia órán sokat beszélgető tanuló nem kaphat 1-est kémiából azért, mert zavarja az órát!)

A házi feladatot csak akkor lehet osztályozni és csak akkor adható rá 1-es, ha ezt az iskola dokumentumaiban kifejezetten szabályozza!

A felszerelés hiánya miatt nem adhat 1-est az iskola! Bár torna felszerelés hiánya esetén a tanórán nem vehet részt a tanuló a balesetvédelmi szabályok miatt, ezért nem kaphat 1-est,! Amennyiben viszont a gyermek nem tud tornázni, az igazolatlan órának (hiányzásnak) számíthat. Ha gyermeked úgy érzi, tanárától, iskolájától nem várható el az elfogulatlan osztályozás (hátrányos megkülönböztetés érheti), akkor a félévi vagy év végi osztályzatának megállapítására vizsgálhat **független vizsgabizottság** előtt. Osztályozó vizsgát és javítóvizsgát is tehet a bizottság előtt. Az ilyen vizsga díjköteles, annak megszervezését a kormányhivataltól kell kérni.

A témával kapcsolatos fontosabb jogszabályok:

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény (Nkt.):

- A tanulmányok értékelése: 54. §

A nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet:

- A tanuló tevékenységének, munkájának pedagógiai értékelésével kapcsolatos szabályok: 64. §- 79. §
- Független vizsgabizottság: 73. §

6. fejezet Magántanulói státusz

A magántanulóságot az olyan tanulóknak hozták létre, akik betegségük vagy sajátos elfoglaltságuk miatt (gyerekszínészek, élsportolók, külföldön tartózkodó tanulók) nem tudják a mindennapos iskolába járást teljesíteni. Magántanulónak tehát csak különösen indokolt esetben lehet lenni, hiszen a tanuló érdeke az, hogy iskolába járással, közösségben teljesítse tankötelezettségét. A magántanulók egyénileg készülnek fel a tantárgyakból.

Felmérések szerint a roma tanulók négyszer akkora eséllyel válnak magántanulóvá, mint nem roma társaik.

Hogyan lesz valaki magántanuló?

Fő szabály **szerint csak a szülő kérésére lehet a gyermek magántanuló**. Ez alól két kivétel van: ha a magántanulói státuszról a szakértői bizottság rendelkezett, vagy azt szakorvos javasolta.

Az Oktatási Jogok Biztosához fordult egy család, mert egy alapítványi fenntartású iskola gyermekük magatartás problémái miatt azt kérte, keressenek másik iskolát vagy legyen gyermekük magántanuló. A szülő ilyenkor nincs alkupozícióban, hiszen nem szeretne gyermekének rosszat, nem akarja, hogy egy esetleges ellenséges környezetben legyen kénytelen tanulni. Az iskola részéről érkező hasonló felszólítás nyomán látszólag a szabad iskolaválasztás jogával él, amikor elviszi gyermekét más intézménybe, valójában azonban nyomásnak enged, mert úgy érzi, nincs más lehetősége. Az Oktatási Jogok Biztosának álláspontja szerint nem lehet magántanulónak kényszeríteni egy gyereket magatartásproblémák miatt, az kizárólag szülői döntés alapján, illetve ezirányú szakértői javaslat nyomán történhet. ¹

Az iskola semmilyen körülmények között nem kényszerítheti tanulóját magántanulóságba!

A tanulási képességet vizsgáló szakértői bizottság véleménye alapján akkor lehet a gyermek magántanuló, ha fogyatékosága, tanulási nehézsége ezt feltétlenül indokolja. Önmagában a sajátos nevelési igény nem jelent automatikusan magántanulóságot! A szülő nem köteles elfogadni a szakértői bizottság magántanulóságra tett javaslatát (lsd. 4. fejezet).

A magántanulóságra javaslatot tevő szakértői véleménynek tartalmaznia kell a magántanuló részére biztosítandó foglalkozások körét, gyakoriságát, meg kell jelölnie a szükséges pedagógusok körét.

¹ Oktatási Jogok Biztos, (10223/2012/OJBIT) sz. ügy

A nem magántanuló SNI gyermek esetén is kérheti a szülő a magántanulói státuszt, ehhez azonban a szakértői bizottság jóváhagyása is kell, mert módosítani kell a szakértői véleményt.

Tartós betegség esetén szakorvos véleménye alapján is magántanulóvá válhat a gyermek.

Szülői kérésre kizárólag akkor válhat valaki magántanulóvá, ha az a tanuló fejlődése, tanulmányainak eredményes folytatása és befejezése szempontjából nem hátrányos. A magántanulói státusz engedélyezéséről az iskola igazgatója dönt, de döntése előtt köteles kikérni a gyámhatóság és a gyermekjóléti szolgálat véleményét.

Ki készíti fel a magántanulót az osztályozó vizsgákra?

- o ha beteg vagy szakértői bizottság javaslatára magántanuló, akkor ez a feladat az iskolára hárul, egyéni foglalkozás keretében,
- o ha szülői kérésre lett magántanuló, akkor a felkészítés a szülő feladata (magántanárok, nyelvtanárok adott esetben, ennek költségeit a szülő viseli), de az igazgató engedélyezheti egyes tanórák látogatását, felvehető napközibe és tanulószobába.

A témával kapcsolatos fontosabb jogszabályok:

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény (Nkt.):

- Magántanulóság engedélyezése: 45. § (6)
- Magántanuló felmentése: 55. § (2)

A nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet:

- A tanuló tevékenységének, munkájának pedagógiai értékelésével kapcsolatos szabályok: 64. §- Magántanulóság engedélyezése: 75. §

7. fejezet Fegyelmi eljárás

Az iskola fegyelmi eljárást indíthat a tanulóval szemben. A fegyelmi eljárás célja, hogy a tanulóval szemben felhozott „vádakat” tisztázzák, kivizsgálják, bizonyítsák, szükség esetén vele szemben fegyelmi büntetést szabjanak ki. Mivel a fegyelmi büntetés súlyos következményekkel is járhat, hiszen a tanulót akár ki is zárhatják vagy évismétlésre kötelezhetik, ezért nagyon fontos, hogy az eljárás során maximálisan érvényesüljenek a tanuló jogai, az eljárást tisztességesen, pártatlanul folytassák le a szülő bevonása mellett.

Fegyelmi eljárás tehát a **tanulói kötelezettségek vétkes megszegése esetén** indítható. A vétkes kötelezettségszegés azt jelenti, hogy a tanulónak a kötelezettségszegés felróható, azt szándékosan vagy gondatlanul követte el. A tanuló életkorának is jelentősége van, hiszen tettei következményeinek felméréséhez szükséges egy bizonyos fejlettség elérése is. Éppen ezért 10 éven aluli gyermekkel szemben fegyelmi eljárás nem indítható.

Nem lehet fegyelmi eljárást indítani, ha a kötelezettségszegés óta több mint 3 hónap telt el. Ez alól csak egy kivétel van: ha az ügyben szabálysértési vagy büntetőeljárás indult, akkor az érdemi határozat közlésétől számított 3 hónapon belül indítható meg a fegyelmi eljárás.

Kiskorú tanuló esetén a szülőt az iskola köteles bevonni. A fegyelmi eljárás során a szülőt meghatalmazottja is képviselheti (Isd. 2. fejezet). A fegyelmi, illetve az egyeztető tárgyaláson a tanuló mellett tehát szülője is jelen lehet, illetve az a személy, akit a szülő erre írásban meghatalmazott.

Az Alapvető Jogok Biztosához fordult egy szülő, akinek 8 éves gyermekét az iskola kitiltotta az iskolából, valamint véleménye szerint pártatlan és jogsértő módon indított gyermekével szemben két fegyelmi eljárást is. A gyermeknek az iskola egyéni tanulási rendet állapított meg, amely alapján hol délelőtt, hol pedig délután járhatott iskolába. A szülők szerint e „tanulási rend” miatt gyermekük lemaradt társaihoz képest a tananyag elsajátításában. Az ombudsman felhívta a figyelmet, hogy egy koránál fogva különösen védett státuszú kisgyermeket vontak eljárás alá, akivel kapcsolatban az intézménynek még fokozottabb lett volna a felelőssége. Nem derült fény arra, hogy az Iskola – iskolapszichológus hiányában – pontosan milyen segítséget nyújtott a tanuló magatartásának megváltoztatásához. A jelentés hangsúlyozza, hogy az iskolai agresszió kérdését megtorlás helyett mindig szélesebb összefüggéseiben kell vizsgálni, elemezni kell az erőszakos cselekedet okait, az odavezető tényezőket, körülményeket, egyéni szempontokat. A

megelőzésben és a kezelésben pedig nagy szerepe van a pedagógusok képzésének és továbbképzésének, iskolapszichológusok foglalkoztatásának, de legalább elérhetőségük biztosításának. Az ombudsman rámutatott arra is, hogy az iskola jogsértő módon olyan fegyelmi vétségért is felelősségre vonta a gyermeket, amely több mint 3 hónappal korábban történt. A fegyelmi tárgyalás során az Iskola nem biztosította a pártatlan eljárás lefolytatását, a sérelmet szenvedett pedagógusok végig jelen voltak a tárgyaláson, sőt maguk is részt vettek a döntéshozatalban, összeférhetetlenségüket viszont nem jelentették be. A fegyelmi büntetés megállapítása során az iskolából való kizárásra csak általános indokolást adtak és a határozatban elmulasztottak tájékoztatni a szülőket a rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőségről.²

Az egyeztetési eljárás

Az iskola írásban köteles tájékoztatni a tanulót az egyeztetési eljárás lehetőségéről. Az egyeztetési eljárás egy olyan békéltető eljárás, amelynek sikere esetén a fegyelmi eljárás elkerülhető. Az egyeztető eljárás tehát nem más, mint kvázi **mediáció** a sértett és a gyanúsított tanuló között. Ha a mediáció sikeres, egy megállapodással zárul, hogy az érintett felek hogyan orvosolják a sérelmeket. Ebben az esetben a megállapodás megkötésétől számított 3 hónapra a fegyelmi eljárás lefolytatását fel kell függeszteni. A fegyelmi eljárást csak akkor kell lefolytatni, ha a 3 hónap alatt a sérelmet szenvedett tanuló (szülője) ezt mégis kéri. Az egyeztetési eljárást a gyanúsított tanuló kérheti, feltéve, hogy a sérelmet szenvedett fél ez ellen nem tiltakozik. Ha 15 napon belül nem sikerül megállapodni, akkor a fegyelmi eljárást le kell folytatni.

A fegyelmi eljárás

Ha az egyeztetési eljárás nem vezetett eredményre vagy el sem indult, az iskola lefolytatja a fegyelmi eljárást. A fegyelmi eljárás sokban hasonlít egy bírósági eljárásra, hiszen az iskola - amely mintha a bíróság szerepében járna el-, köteles feltárni, hogy pontosan mi történt. Ennek érdekében bizonyítékokat szerez be, tanúkat hallgathat meg, okirati és egyéb bizonyítékokat is felhasználhat.

A fegyelmi eljárással érintett tanulót a szülője (törvényes képviselője) képviseli az eljárás során, a szülőt az eljárásról kötelező értesíteni. A szülő más személyt is bevonhat meghatalmazással az eljárásba. Meghatalmazott nem csak ügyvéd lehet, hanem bárki más is, akiben a család megbízik, és aki a tanuló érdekeit képviselni tudja az eljárás során.

² AJB-860/2017. számú ügy

A fegyelmi eljárás az iskola **írásbeli értesítésével indul**. Az értesítést legalább 8 nappal a fegyelmi tárgyalást megelőzően kézbesíteni kell a tanuló törvényes képviselőjének (szülőnek). Az értesítőben meg kell jelölni a tárgyalás pontos helyét és idejét.

A fegyelmi tárgyalást az iskola pedagógusaiból álló 3 tagú fegyelmi bizottság folytatja le. Fontos, hogy ebben a bizottságban nem vehet részt olyan személy, aki az ügyben érintett, ezért elfogult lehet. Így ha a fegyelmi vétséget azzal követte el a tanuló, hogy bántalmazott egy pedagógust, akkor a bántalmazott pedagógus nem vehet részt a fegyelmi bizottságban!

Egyszerűbb ügyekben a fegyelmi eljárás egy tárgyalásból áll, ahol a bizottság meghallgatja az érintett tanulót. A tanuló személyes meghallgatása minden esetben kötelező!

Ha az ügy bonyolultabb, vagy további bizonyítékok beszerzése szükséges, sor kerülhet több meghallgatásra is.

A tárgyaláson a tanulón kívül törvényes képviselője is részt vehet, aki a tárgyalás alatt észrevételeket tehet. Ez azt jelenti, hogy ő, mint a tanuló érdekeit képviselő személy hozzászólhat, további bizonyítást kérhet és kifogást is emelhet az elhangzottakkal vagy magával az eljárás menetével kapcsolatban.

A fegyelmi tárgyalásról jegyzőkönyvet kell felvenni. A jegyzőkönyvben az iskola rögzíti az elhangzottakat, de általában nem szó szerint. Ha olyasvalami hangzik el, amit mindenképpen szeretnénk szó szerint rögzíteni, kérhetjük azt!

Ha a fegyelmi eljárás alapján az iskola megállapítja, hogy a tanuló vétkes, fegyelmi büntetést szabhat ki. Az iskola a büntetés kiszabásánál azonban köteles figyelembe venni a gyermek életkorát, értelmi fejlettségét és az elkövetett cselekmény súlyát.

A következő fegyelmi büntetéseket szabhatja ki:

- megrovás,
- szigorú megrovás,
- meghatározott kedvezmények, juttatások csökkentése, megvonása, legfeljebb 6 hónapra,
- áthelyezés másik osztályba, tanulócsoportba vagy iskolába, legfeljebb 12 hónapra (ha az iskola igazgatója a tanuló átvételéről a másik iskola igazgatójával megállapodott),
- eltiltás az adott iskolában a tanév folytatásától (tanulói jogviszony szünetel), kivéve ha már kapott év végi osztályzatot,
- kizárás az iskolából (tanulói jogviszony megszűnik).

Kizárás esetén a szülő köteles új iskolát keresni. A fegyelmi büntetést hozó iskola azonban köteles segítséget nyújtani a szülőnek az új iskola megtalálásában. Ha az iskola a fegyelmi büntetés megállapításáról szóló határozat jogerőre emelkedésétől számított 8 napon belül a tanulót fogadó iskolától nem kap értesítést arról, hogy a tanulót átvette, a fegyelmi büntetést hozó iskola

3 napon belül köteles megkeresni a kormányhivatalt. A kormányhivatal három munkanapon belül másik, állami iskolát jelöl ki a tanuló számára. Csak olyan iskola jelölhető ki így a tanuló számára, hogy az ne jelentsen aránytalan terhet a család számára.

Tanköteles tanulót a tanév folytatásától eltiltani vagy az iskolából kizárni csak rendkívüli vagy ismétlődő fegyelmi vétség esetén lehet.

Ha nem értesz egyet a fegyelmi döntéssel...

Jogorvoslatnak van helye a fegyelmi büntetést kiszabó határozattal szemben a határozat kézhezvételétől számított 15 napon belül. A kérelmet az iskola igazgatójához kell benyújtani.

Az iskola igazgatója a kérelem beérkezésétől számított 8 napon belül köteles a kérelmet továbbítani a fenntartóhoz, ami állami iskolák esetében a tankerületi központ. A fenntartó a kérelmet megvizsgálja, és új határozatot hoz, ez a másodfokú fegyelmi határozat.

Ha a szülő nem ért egyet a másodfokú fegyelmi határozattal sem, keresetet nyújthat be a bírósághoz a másodfokon hozott fegyelmi határozat ellen.

Végrehajtani csak jogerős fegyelmi határozatot lehet. Az elsőfokú határozat csak akkor hajtható végre, ha a végrehajtás elmaradása a többi tanuló jogait súlyosan sértené vagy más elháríthatatlan kárral, veszéllyel járna.

A témával kapcsolatos fontosabb jogszabályok:

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény (Nkt.):

- Fegyelmi eljárás: 58. §

A nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet:

- Fegyelmi felelősség, fegyelmi büntetések: 53. §-60.§

8. fejezet Diszkrimináció

A hátrányos megkülönböztetés, vagy más néven diszkrimináció tilalma az oktatásban azt jelenti, hogy a gyermeket nem érheti hátrány az alább – úgynevezett védett tulajdonságok - miatt:

- nemzetisége (pl. roma származása);
- fogyatékosága;
- vagyoni helyzete, társadalmi származása;
- egészségi állapota;
- szexuális irányultsága miatt.

A diszkrimináció tilalmával kapcsolatos részletes szabályokat az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény tartalmazza.

Az oktatás területén a diszkrimináció tilalma tehát azt jelenti, hogy egyetlen tanulót sem részesíthet hátrányos megkülönböztetésben az iskola, az ott dolgozók, az iskola fenntartója, vagy az oktatás irányítás különböző szervei. A diszkrimináció tilalma kiterjed minden oktatással kapcsolatos helyzetre, így az óvoda/iskolai felvételre, a tanulmányok értékelésére, a tanulók osztályba vagy csoportba sorolására, a fegyelmi eljárásra vagy például a tanulói jogviszony megszüntetésére is.

Hátrányos megkülönböztetés az is,

- ha a tanulót azért nem veszik fel az iskolába ahova jelentkezik, mert roma;
- ha kizárólag vagy többségében roma tanulók járnak egy iskolába vagy egy osztályba pedig a település lakossága vegyes (ezt szegregációnak hívják);
- ha egy gyermeket alaptalanul nyilvánítanak fogyatékosnak és küldenek speciális (gyógypedagógiai) intézménybe, osztályba;
- ha a fogyatékosággal élő gyermektől megtagadják a képességeinek megfelelő oktatást;
- ha valakit a fogyatékosága, egészségi állapota miatt nem vesznek fel egy iskolába vagy óvodába, amely egyébként jogosult őt oktatni;
- ha nincs elérhető közelségben a gyerek fogyatékoságának megfelelő, szakértői bizottság által kijelölhető óvoda, iskola.

Ha el szeretnénk dönteni egy sérelmes helyzetről, hogy vajon tényleg diszkrimináció történt-e vagy csak egyszerűen sértő, méltatlan eljárás áldozatai vagyunk, a következő kérdéseket fontos feltenni:

Miért ért a sérelem, mi volt az oka?

Törvény megengedi-e a megkülönböztető bánásmódot?

Ha például a sérelem egyértelműen visszavezethető a fentiekben ismertetett védett tulajdonságok valamelyikére, akkor elképzelhető, hogy diszkriminációról van szó. Amennyiben például szóban utalt rá az iskola igazgatója, hogy gyermekünket azért nem veszik fel az iskolába, mert sajátos nevelési igényű, meg kell vizsgálnunk, hogy a törvény megengedi-e ezt a megkülönböztetést. Olyan sajátos nevelési igényű tanulót például, akit szakértői vélemények alapján szegregáltan lehet csak oktatni, vagyis számára gyógypedagógiai iskolát jelölt ki a szakértői bizottság, a normál tantervű iskola igazgatója jogszerűen utasít el.

Nem minősül diszkriminációnak:

- A nemi hovatartozás szerinti elkülönülés, ha önkéntes, és emiatt nincs hátrány.
- Az egyházi vagy nemzetiségi oktatási intézmény szerinti elkülönítés, ha megfelel az állami követelményeknek, és emiatt nem éri a tanulókat hátrány.

Ugyancsak megengedett a másokhoz képest eltérő bánásmód védett tulajdonságok esetén, ha annak ésszerű oka van. Az, hogy mi minősül adott esetben ésszerűnek, természetesen mindig az adott ügy körülményei alapján dönthető el. **A faji, vagy nemzetiségi alapú megkülönböztető bánásmód azonban sosem lehet ésszerű, ilyen esetben nem lehet erre hivatkozni!**

A faji, nemzetiségi vagy bőrszínen alapuló megkülönböztető bánásmód tipikus esete Magyarországon a roma gyerekek iskolai szegregációja.

A roma gyerekek 2/3-át tanítják elkülönítve, szegregált iskolákban, osztályokban vagy indokolatlanul speciális intézményben. A szegregált iskolák tanulóinak kisebb az esélye, hogy a sikeres felnőtt életéhez szükséges tudást megszerezzék. A szegregált iskolákból nagyobb eséllyel maradnak ki a tanulók és alig akad olyan, aki sikeresen továbbtanul, érettségig szerez.

Hova fordulhatunk diszkrimináció esetén?

Ha úgy érezzük, gyermekünket diszkrimináció érte az oktatása során az óvoda, iskola, ezek dolgozói, a fenntartó vagy egyéb állami szervek, például a szakértői bizottság részéről, és eldöntöttük, hogy ez ellen fel szeretnénk lépni, több lehetőség közül is választhatunk.

Elsőként érdemes jelezni a sérelmet az adott intézmény vezetőjének. Például ha egy pedagógus részéről tapasztaltunk diszkriminatív bánásmódot, elsőként forduljunk az iskola igazgatójához. Ha a sérelem az intézmény vezetője részéről ért, közvetlenül a fenntartónak is jelezhetjük.

Amennyiben jelzésünk nem vezetett eredményre, panaszunkat nem vizsgálták ki, akkor

- panasszal élhetünk az Egyenlő Bánásmód Hatóság felé;
- panaszt nyújthatunk be az Oktatási Jogok Biztosához, feltéve, hogy kimerítettük az egyéb jogorvoslati lehetőségeket (bírószági felülvizsgálatot kivéve);
- az Alapvető Jogok Biztosához is fordulhatunk,

- és ún. személyiségi jog pert indíthatunk az egyenlő bánásmód követelményének megsértése miatt.

Hogy a rendelkezésre álló számos jogorvoslati lehetőség közül melyiket válasszuk, érdemes mérlegelni a következőket:

Az Egyenlő Bánásmód Hatóság előtti eljárás előnye, hogy jogszabályban meghatározott időn belül döntést kell hoznia, az eljárási költségeket csak a rosszhiszemű kérelmező viseli. Hátránya viszont, hogy kártérítésre, bizonyos esetekben az eredeti állapot helyreállítására nincs lehetőség.

A személyiségi jogi per előnye, hogy a bíróság kártérítés megfizetésére kötelezheti a diszkrimináló felet. A pereskedés nyilvánvaló hátránya lehet a perköltség, a kötelező jogi képviselet a másodfokú eljárás során, illetve azt követően, valamint az eljárás hosszadalmas, elhúzódó jellege.

Fontos címek:

Egyenlő Bánásmód Hatóság

www.egyenlobanasmod.hu

Oktatási Jogok Biztosa

www.oktbiztos.hu

Alapvető Jogok Biztosa

www.ajbh.hu

A témával kapcsolatos jogszabály:

- Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény

9. fejezet Bántalmazás az iskolában

A köznevelési törvény szerint a pedagógus alapvető feladata a rábízott tanulók nevelése és oktatása. Ehhez kapcsolódóan kifejezett kötelessége az is, hogy előmozdítsa a tanulók erkölcsi fejlődését, a közösségi együttműködés magatartási szabályainak elsajátítását, és törekedjen azok betartatására. A pedagógus a gyermek testi-lelki egészségének megóvása érdekében köteles megtenni minden lehetséges erőfeszítést, és kifejezetten köteles arra is, hogy a gyermekek emberi méltóságát és jogait maradéktalanul tiszteletben tartsa.

Mindezen jogszabályi kötelezettségekből egyértelműen következik, hogy

- A pedagógus (iskola) felelős a gyermekek egymás közötti konfliktusainak kezeléséért, azaz köteles az ilyen esetek megelőzése érdekében a szükséges intézkedéseket megtenni;
- A már kialakult konfliktusok feloldása érdekében azokat megfelelő módon kivizsgálni, szükség esetén felelősségre vonni az érintett tanulókat, fegyelemi eljárást indítani.

A kiadványt a ROMA EDUCATION FUND támogatja.

Rosa Parks Alapítvány, 2017